

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเรื่องกระบวนการจัดการธุรกิจผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองบ้านบุหลัน ตำบลป่าแดด จังหวัดเชียงใหม่ และได้ศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิด ตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มากำหนดเป็นกรอบคิด ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์สรุปผลดังหัวข้อต่อไปนี้

1. การจัดการธุรกิจ

1.1 ความหมายของการจัดการธุรกิจ

1.2 กระบวนการการจัดการธุรกิจ

2. ผ้าทอพื้นเมือง

2.1 ประเภทผ้าทอพื้นเมือง

2.2 ลักษณะผ้าทอพื้นเมือง

2.3 โครงสร้างผ้าทอ

3. แนวคิดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

3.1 หลักการและเหตุผลโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

3.2 วัตถุประสงค์ของหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

3.3 หลักเกณฑ์การคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดการธุรกิจ

ความหมายของการจัดการธุรกิจ

ความหมายของการจัดการมีนักวิชาการให้นิยามไว้หลายๆท่านดังนี้

ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ (2540, หน้า 4) ได้ให้ความหมายของการจัดการธุรกิจว่า เป็นกระบวนการของการแสวงหาและการผสมผสานทรัพยากรที่สำคัญ 3 ประเภท คือ มนุษย์ การเงิน และทรัพยากรด้านกายภาพ เพื่อที่บรรลุเป้าหมายหลักขององค์การในการผลิตสินค้าหรือบริการ ซึ่งเป็น ที่ปรารถนาของสังคม

ฝ่ายวิชาการ สกยบู้กส์ (2545, หน้า 8) การจัดการธุรกิจหมายถึง องค์การหรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดสินค้าและบริการ การจัดการธุรกิจเป็นกระบวนการทั้งหมดของการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาเปลี่ยนสภาพตามกรรมวิธีการผลิตด้วยแรงงานคนและเครื่องจักรให้เป็นสินค้าเพื่อประโยชน์แก่ผู้ที่ต้องการ ดังนั้นกิจกรรมของการดำเนินงานธุรกิจนั้นรวมทั้งการผลิต การซื้อขาย การจำแนกแจกจ่ายสินค้า การขนส่ง การธนาคาร การประกันภัยและอื่น ๆ

Heinz Weihrech and Harold Koontz, (1993:18-48) ให้ความหมายของการจัดการว่า เป็นกระบวนการออกแบบ และรักษาสภาวะแวดล้อมให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้านประสิทธิผลให้ได้ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

สมคิด บางโม (2538, หน้า 11) ได้ให้ความหมายของการจัดการธุรกิจว่า กิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การแลกเปลี่ยน ซื้อขายซึ่งสินค้าและบริการ โดยมีจุดมุ่งหมายที่แสวงหากำไรจากการประกอบธุรกิจนั้น ๆ

ลักษณะของธุรกิจมีดังนี้

1. ธุรกิจเกี่ยวข้องกับการผลิต การซื้อขายหรือการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ
2. ธุรกิจจะต้องจัดให้มีสินค้าและบริการแก่สังคม
3. การดำเนินธุรกิจต้องเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องกัน ไม่ใช่ทำชั่วคราวครั้งชั่วคราว
4. แรงจูงใจในการดำเนินธุรกิจคือกำไร
5. การประกอบธุรกิจเป็นกิจกรรมที่มีความเสี่ยง อาจได้กำไรหรือขาดทุน

สาคร สุขศรีวงศ์ (2550, หน้า 25) ให้ความหมายไว้ว่า รูปแบบของงานซึ่งเกี่ยวข้องกับ การประสานทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์กรอันได้แก่ ที่ดิน แรงงาน และทุน เพื่อให้สามารถบรรลุ วัตถุประสงค์ขององค์กร

สรุปการจัดการธุรกิจ หมายถึง กระบวนการผลิตสินค้าและบริการและนำส่งให้ลูกค้า โดย เป็นการแลกเปลี่ยนเพื่อผลกำไรและความพึงพอใจซึ่งกันและกัน

กระบวนการจัดการธุรกิจ

กระบวนการจัดการธุรกิจ เป็นแนวทางหลักในการปฏิบัติงานเพื่อให้สามารถถึงบรรลุ เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีแนวคิดดังนี้

พยอม วงศ์สารศรี (2542, หน้า 34) ที่กล่าวถึงกระบวนการจัดการว่ามี 5 ขั้นตอนเรียก ย่อ ๆ ว่า POSLC ดังนี้

1. Planning	คือ การวางแผนงาน
2. Organizing	คือ การจัดองค์การ

- 3. Staffing คือ การจัดบุคคลเข้าทำงาน
- 4. Leading คือ การสั่งการ
- 5. Controlling คือ การควบคุม

นอกจากนี้ยังชัย สันติวงษ์ (2545, หน้า 33 – 38) ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับ กระบวนการจัดการธุรกิจอย่างสอดคล้องกัน ประกอบด้วยหน้าที่ 5 ประการดังนี้ คือ

1. การวางแผน (Planning) คือ การกำหนดแผนงานหรือวิธีการปฏิบัติงานไว้เป็นการล่วงหน้า เพื่อผลสำเร็จตามที่ต้องการจะมีขั้นตอน 2 ส่วนคือ การกำหนดเป้าหมายและการวางแผน เพื่อให้เกิดผลตามเป้าหมาย

2. การจัดองค์การ (Organizing) คือ การพัฒนาระบบการทำงานเพื่อให้งานต่าง ๆ สามารถดำเนินไป โดยมีการประสานงานกันเป็นอย่างดี การจัดโครงสร้างองค์การคือการจัดโครงสร้างงานที่ประกอบด้วยกำหนดตำแหน่งงาน การจัดกลุ่มงานเป็นหน่วยงาน เป็นแผนก หรือเป็นกอง การมอบหมายอำนาจหน้าที่ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงาน โครงสร้างที่ดีจะต้องสามารถชี้วัดได้ว่าใครต้องทำอะไร และใครต้องรายงานใคร ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเป็นระเบียบในขณะปฏิบัติงานเป็นกลุ่มได้ดี การจัดโครงสร้างองค์การมีขั้นตอนการจัด 2 ขั้นตอน

2.1 การจัดกลุ่มงานที่จำเป็นเพื่อการทำงานตามเป้าหมาย

2.2 การมอบหมายอำนาจหน้าที่ที่จำเป็นเพื่อการทำงานต่าง ๆ

3. การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) คือ การกิจของผู้บริหารในการดำเนินกิจกรรมทางการจัดการที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้องค์กรธุรกิจมีกำลังคนที่มีประสิทธิภาพพร้อมในการทำงานในตำแหน่งงาน กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดคนเข้าทำงาน เพื่อให้ได้คนดี มีความสามารถพร้อมก็คือ การต้องทำการคัดเลือก ปฐมนิเทศ การอบรมและพัฒนา บุคคลตลอดจนการประเมินผลงานและการจัดระบบรางวัลตอบแทนต่าง ๆ

4. การสั่งการ (Directing) กิจกรรมทางการจัดการธุรกิจโดยผู้นำหรือผู้บริหารในบังคับบัญชาให้ทำงานต่าง ๆ ภายในโครงสร้างองค์การดำเนินไปโดยราบรื่น มีการประสานร่วมแรงร่วมใจกันทำงาน หน้าที่การสั่งการจะเกี่ยวข้องกับการชักนำและช่วยเหลือผู้บังคับบัญชาให้ทำงานของตนอย่างดี โดยอาศัยวิธีการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดี

5. การควบคุม (Controlling) คือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นเพื่อให้เกิดความแน่ใจว่าการทำงานต่าง ๆ จะสำเร็จผลตามแผนที่ตั้งไว้ การควบคุมจะต้องมีการพิจารณาตกลงใจให้ชัดเจนว่า จะวัดผลงานอะไร จะวัดโดยวิธีการอย่างไร จะใช้เกณฑ์อะไรเป็นตัววัด

Heinz Weihrech and Harold Koontz, (1993:18-48) ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดการ โดยมีหน้าที่ต่าง ๆ ประกอบด้วยดังนี้

1. การวางแผน (Planning) การวางแผนเป็นหน้าที่แรกของกระบวนการบริหาร ซึ่งผู้บริหารต้องกระทำก่อนหน้าที่อื่น ๆ โดยขั้นตอนที่ผู้บริหารต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับการวางแผน โดยการกำหนดกิจกรรมหรือภารกิจที่ต้องกระทำ (Mission) วัตถุประสงค์ของแผนนั้น ๆ (Objectives) แนวทางปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์งบประมาณเพื่อการดำเนินงานตามแผน (Budget) การระบุช่วงเวลาสำหรับการดำเนินงานตามแผน (Period of Time) กำหนดบุคคลที่ต้องทำหน้าที่ปฏิบัติงานตามแผน (Staff) การวางแผนเป็นการกำหนดภารกิจหลักขององค์กร บ่งบอกถึงจุดมุ่งหมายเบื้องต้นของการประกอบธุรกิจว่าจะมุ่งไปสู่ทิศทางไหน โดยตั้งเป้าหมาย และ วัตถุประสงค์อย่างไร โดยการกำหนดเป้าหมาย

2. การจัดองค์กร (Organizing) เป็นส่วนในการจัดการสร้างโครงสร้างบทบาทของบุคลากรที่เข้าร่วมในองค์กร โดยวัตถุประสงค์ของโครงสร้างองค์กรเพื่อช่วยในการสร้างสภาวะแวดล้อมสำหรับการทำงานที่ดีของบุคลากร เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์และได้ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลตามที่คาดหวัง

3. การจัดบุคคล (Staffing) เป็นการหาและการรักษาตำแหน่งหน้าที่ในโครงสร้างองค์กร โดยการคัดเลือก การบรรจุ การเลื่อนตำแหน่ง การประเมินผล การวางแผนอาชีพ การจ่ายค่าทดแทน และการฝึกอบรม เพื่อให้บุคลากรทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

3.1 การวิเคราะห์งาน (Job Analysis) จะช่วยการจัดบุคคลเข้าทำงานในด้านการกำหนดทักษะ (Skill) และหน้าที่ (Duty) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ การสรรหา และการคัดเลือกบุคลากร ค่าตอบแทนและผลประโยชน์ การฝึกอบรมและพัฒนาบุคคล การประเมินผลพนักงาน การย้ายพนักงาน และการแทนที่

3.2 การจัดบุคคลเข้าทำงาน (Staffing) ต้องรู้ว่าคุณสมบัติที่ต้องการจากงานนั้นคืออะไร ดังนั้นคำอธิบายลักษณะงาน (Job Descriptions) และคุณสมบัติงาน (Job Specification) จึงมีความสำคัญอย่างมากในการคัดเลือก ทำให้การวิเคราะห์ (Job Analysis) จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ส่วนด้านคุณสมบัติงาน (Job Specification) แสดงถึงการฝึกอบรมและการพัฒนาที่งานต้องการ (Training & development) รวมทั้งการประเมินผลงาน (Performance Appraisal) ตามหน้าที่ และความรับผิดชอบ

4. การชักนำ (Directing) เป็นการสั่งการ การจูงใจ ตลอดจนการจัดการกับความขัดแย้ง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรการชักนำเป็นกระบวนการกระตุ้นให้คนตั้งใจทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมขององค์กร ทรัพยากรมนุษย์เป็นตัวกำหนดความสำเร็จขององค์กร ดังนั้น นอกจากการชักนำ ด้านการจูงใจก็เป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งการจูงใจนั้นเป็นกระบวนการให้เหตุผลให้คน

สำนึกถึงผลประโยชน์ส่วนรวมขององค์กรเป็นหลักโดยพยายามที่ทำให้ทุกคนเข้าใจร่วมกัน ให้องค์กรมีความเจริญก้าวหน้า จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่กำหนดว่าปัจจัยอะไรบ้างที่จะเป็นตัวกระตุ้นและจูงใจให้ทำงานอย่างเต็มใจ และต้องจัดสรรสิ่งจูงใจแต่ละประเภทให้เหมาะสม เพื่อให้เกิดความพยายามอย่างเต็มที่ในการทำงาน

5. การจูงใจ (Motivation) เป็นกระบวนการทางด้านจิตวิทยาที่ทำให้เกิดการประพฤติตามที่ต้องการและตามแนวทางที่กำหนด โดยที่ความแตกต่างของแต่ละบุคคลทางด้านร่างกาย บุคลิกภาพ ความสามารถ ความต้องการ และเป้าหมายที่แตกต่างกัน

6. การควบคุม (Controlling) เป็นการวัดและการแก้ไขให้ถูกต้องในผลงานด้านบุคคลและองค์กรเพื่อมั่นใจว่าเป็นไปตามแผน รวมถึงการวัดผลงานต่อองค์กรและแผนงาน เพื่อแสดงความเบี่ยงเบนที่แตกต่างจากมาตรฐานและช่วยแก้ไขให้ถูกต้อง การควบคุมเป็นการตรวจสอบดูแลผลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมายหรือแผนงานที่กำหนดวางไว้ โดยทำการกำหนดมาตรฐานการทำงาน การควบคุมตามวัตถุประสงค์ ซึ่งการควบคุมที่ดีในธุรกิจทำให้ทราบถึงปัญหาของการทำงาน และแก้ไขผลงานให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

เสถียร เหลืองอร่าม (2540, หน้า 6 – 7) ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดการธุรกิจ มีส่วนประกอบ 5 ประการมีดังต่อไปนี้คือ

1. การวางแผน ต้องตัดสินใจก่อนว่าอะไรควรทำก่อนหรือไม่ เกี่ยวกับการทำงานให้สำเร็จลงได้ตามวัตถุประสงค์ ตามความมุ่งหมาย หรือ ตามภาระหน้าที่ของ กรม กอง แผนกหรือหน่วยงาน

2. การจัดรูปแบบในหน่วยงาน เป็นการกำหนดตามแบบแผนและการบริหารงานจะต้องให้ดำเนินไปโดยสมดุลกัน คำนึงว่าใครทำอะไร กำหนดอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและความรับผิดชอบของทั้งหมดนี้ย่อมขึ้นอยู่กับแผนงานที่ทำ

3. การแนะนำการปฏิบัติ ระเบียบการ การบอกกล่าว และคำแนะนำให้ผู้อยู่ในภายใต้การบังคับบัญชาจะต้องทำสิ่งใดและอย่างไร เพื่อให้งานนั้นบรรลุถึงเป้าหมายดังที่ตั้งไว้

4. การร่วมมือประสานงาน แผนงานจะดำเนินไปได้ก็ด้วยความร่วมมืออย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยและทันต่อเวลา

5. การควบคุม การตรวจสอบว่าวิธีการทำงานกับแผนงานหรือมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ หากการทำงานนั้นออกนอกกรอบนอกทางไป แก้ไข ปรับปรุง หรือแม้แต่การเปลี่ยนแปลงซึ่งกำหนดไว้ใหม่ในบางครั้ง ก็จะเป็นการแก้ไขสำหรับเหตุการณ์ที่ไม่คิดว่าจะเกิดขึ้น

และ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2545, หน้า 112) ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดการธุรกิจไว้ 5 ขั้นตอนคือ

1. การวางแผน (Planning)
2. การจัดองค์การ (Organizing)
3. การจัดคน (Staffing)
4. การสั่งการ (Directing)
5. การควบคุม (Controlling)

ณัฐพันธ์ เขจรนันท์และนิตยาพร เสมอใจ (2549, หน้า 59) กระบวนการจัดการมีขั้นตอนดังนี้

1. การวางแผน (Planning) เป็นหน้าที่แรกทางการจัดการที่มีความสำคัญสำหรับผู้บริหารที่ต้องศึกษา วิเคราะห์ และกำหนดเป้าหมายขององค์กร หาแนวทางและสร้างเป้าหมายที่จะปฏิบัติให้สำเร็จ
2. การจัดองค์การ (Organizing) เป็นการจัดโครงสร้าง การจัดระบบงาน การรวมกลุ่ม การกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ และมอบหมายงานให้ผู้ได้บังคับบัญชาแต่ละคนเพื่อปฏิบัติงานให้สอดคล้องกันและให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด
3. การจัดบุคคลเข้าทำงาน (Staffing) เป็นการกำหนดความต้องการ สรรหา คัดเลือก บรรจุ ฝึกอบรม พัฒนา ธารงรักษา และจูงใจบุคลากรภายใต้การบังคับบัญชาให้ปฏิบัติงานได้ตามที่ต้องการ
4. การสั่งการ (Directing) คือการที่ผู้จัดการหรือผู้นำ ใช้ความสามารถและอิทธิพลในการสั่งงานให้ผู้ตามปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถและด้วยความเต็มใจ
5. การควบคุม (Controlling) เป็นกระบวนการในการติดตาม ตรวจสอบ เปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานจริงกับเป้าหมายที่วางไว้ตามเกณฑ์และมาตรฐานที่มี ตลอดจนทำการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การจัดการธุรกิจนั้นมีการวางแผนโดยพิจารณาถึงปัจจัยภายในมีขั้นตอน คือ การวางแผนงานหรือวิธีการปฏิบัติงานไว้เป็นการล่วงหน้าว่าจะต้องทำอะไรบ้าง และทำอะไร โดยการวางแผนนั้นจะต้องคำนึงถึงความจำเป็นและความต้องการขององค์กรในอนาคต การจัดการองค์กรหรือหน่วยงานเป็นการพัฒนาระบบการทำงานเพื่อให้งานต่าง ๆ สามารถดำเนินไป โดยมีการประสานงานกันเป็นอย่างดี กำหนดอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน การจัดคนเข้าองค์การอันได้แก่ การจัด

อัตราค่าจ้าง การสรรหา การพัฒนาบุคลากร การสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี การประเมินผลการทำงาน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้องค์กรธุรกิจมีกำลังคนที่มีประสิทธิภาพพร้อมในการทำงาน การส่ง การ คือผู้นำหรือผู้บริหารในบังคับบัญชาให้ทำงานต่าง ๆ ภายในโครงสร้างองค์การดำเนินไปโดยราบรื่น มีการประสานร่วมแรงร่วมใจกันทำงาน และขั้นตอนสุดท้ายคือการการควบคุม สร้างขึ้น เพื่อให้เกิดความแน่ใจว่าการทำงานต่าง ๆ จะสำเร็จผลตามแผนที่ตั้งไว้

ผ้าทอพื้นเมือง

“ผ้า” เป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่มนุษย์ใช้ในการดำรงชีวิต นอกจากผ้าให้ความอบอุ่นปกปิดร่างกายเพื่อป้องกันอันตรายจากอากาศที่ร้อน เย็น ของมีคมหรือสารพิษ จากฝุ่นละอองที่สามารถทำอันตรายกับร่างกายเราได้แล้ว ผ้ายังเป็นสิ่งที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์วัฒนธรรมของบุคคลที่อยู่ในชุมชนและสังคมแต่ละแห่งแต่ละประเทศได้ ยกตัวอย่างจากการบันทึกข้อมูลทางประวัติศาสตร์จะสังเกตได้จาก สมัยสุโขทัย (พ.ศ. 1781 – 1826) ผู้หญิงนุ่งผ้าทรงสูงพื้นพื้นดิน 2 – 3 นิ้ว นุ่งชั้นไหมหรือผ้าทอมีลวดลาย ซึ่ง สถาบันวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2544, หน้า 9) ได้มีข้อมูลว่า ประเทศตะวันตกในสมัยรัตนโกสินทร์ลักษณะการแต่งกายจะมีแขนพองตั้งแต่ไหล่ถึงแขน และแนบกับลำแขนถึงข้อศอกหรือข้อมือ มักจะเรียกกันว่า “เสื้อแขนหมูแฮม หรือขาหมูแฮม” มีลักษณะคอเสื้อจะตั้งสูง เป็นต้น ดังนั้นการแต่งกายจึงเป็นสื่อที่แสดงเอกลักษณ์ของคนได้อย่างชัดเจน และบอกถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ได้ด้วยผ้าในดินแดนล้านนาเป็นผ้าพื้นเมืองที่มีเอกลักษณ์อันโดดเด่นและแสดงคุณค่าทางวัฒนธรรมที่สำคัญยิ่ง ซึ่งสังเกตได้จากลวดลายที่มีการออกแบบอย่างสวยงามตามภูมิปัญญาดั้งเดิมรวมถึงการพัฒนาลวดลายใหม่ ๆ ที่ร่วมสมัย อีกทั้งความประณีตบรรจงในการทอที่ละเอียด สวยงาม และคงทนต่อการใช้งาน แม้จะมีราคาที่สูงแต่ก็เป็นที่นิยมของทุกคนจากทุกแห่ง และยังจัดเป็นมรดกทางศิลปะที่สืบสานกันมาจากรุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบันนี้

นวลแข ปาลิวนิช (2542, หน้า 204) การทอผ้าเป็นศิลปะเก่าแก่ที่มนุษย์รู้จักกันมานาน มีหลักฐานยืนยันจากการที่ได้พบผ้าลินินเนื้อดีจากหลุมฝังศพของชาวอียิปต์โบราณ และการออกแบบลวดลายในสมัยก่อน ๆ บ่งบอกให้เห็นว่ามนุษย์เรารู้จักการทอผ้าใช้เองมานานหลายพันปีแล้ว

การทอผ้าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่แสดงถึงผลงานทางด้านศิลปวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดสืบสานต่อกันมาช้านานในสังคมไทย ในอดีตการทอผ้ามีอยู่เกือบทุกครัวเรือนในทุกภูมิภาคของประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเอาไว้ใช้ในครัวเรือนและที่เหลือใช้การแลกเปลี่ยนกันภายในชุมชน เมื่อเวลาผ่านไปวัตถุประสงค์เดิมก็เปลี่ยนไปมาเป็นทอเพื่อสร้างอาชีพให้กับครัวเรือนและชุมชน

ส่วนสุชาติ จิรพรเจริญ (2544, หน้า 57) ระบุว่า ในอดีตการทอผ้าจัดอยู่ในศิลปหัตถกรรมในครัวเรือน แต่ในปัจจุบันได้กลายเป็นศิลปหัตถกรรมอุตสาหกรรมเป็น การผลิตหัตถกรรมเพื่อธุรกิจการค้า ดังนั้นรูปแบบของงานศิลปหัตถกรรมที่ผลิตจึงไม่ค่อยเน้นเอกลักษณ์คุณค่าทางศิลปะ มักปรับปรุงให้เป็นไปตามนิยมของผู้บริโภค

พัทธยา ปวนสุรินทร์ (2544, หน้า 2) ได้กล่าวว่า ปัจจุบันผ้าทอพื้นเมืองได้รับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ทำให้ผ้าทอพื้นเมืองได้รับความสนใจ มีผู้หันมาใช้มากขึ้นเรื่อย ๆ แต่กระแสนิยมที่เกิดขึ้นมาก ๆ ทำให้กลายเป็นลักษณะของค่านิยมแบบทำตามสังคมส่วนใหญ่ ซึ่งละเลยการพิจารณาในแง่ของศิลปะบนผืนผ้าว่ามีที่มาหรือมีคุณค่าทางศิลปะอย่างไร ซึ่งส่วนนี้มีการส่งเสริมและเผยแพร่ความสำคัญของผ้าพื้นเมืองในแง่ของศิลปะนอกจากกระแสความนิยมในแบบแฟชั่นในปัจจุบัน

ประเภทผ้าทอพื้นเมือง

กมลภักตร์ รักสวน (2543, หน้า 8) ผ้าทอพื้นเมืองของภาคเหนือ มีลักษณะสวยงามและมีเอกลักษณ์ต่างกัน ซึ่งส่วนใหญ่ผลิตจากผ้าทอดังนี้

1. ผ้าฝ้ายทอมือ มีสีเดียวตลอดผืน ทั้งสีขาวขุ่นและขาว ซึ่งได้จากต้นฝ้ายเส้นใยของฝ้ายจะดูดความชื้น ได้ง่าย และเมื่อดูดความชื้นแล้วจะระเหยเป็นไอน้ำ ดังนั้นเมื่อสวมใส่เสื้อผ้าที่ทำด้วยฝ้ายจะมีความรู้สึกเย็นสบาย
2. ผ้าไหม คือผ้าที่ทอจากใยไหมถือว่าเป็นราชินีของเส้นใย ตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบันผ้าไหมจัดเป็นประเภทผ้าฟุ่มเฟือย และเหมาะสำหรับแฟชั่นชั้นสูง

ลักษณะผ้าทอพื้นเมือง

กมลภักตร์ รักสวน (2543, หน้า 44-46) ได้ศึกษาลักษณะของผ้าทอพื้นเมืองดังนี้

1. ผ้าฝ้ายสีพื้น ได้จากการทอฝ้ายเส้นเล็ก เนื้อแน่นละเอียด ทอด้วยลายขั้ดสานแบบธรรมดา นิยมนำไปทำผ้าถุง ผ้าซิ่น ตัดเสื้อ กระโปรง เป็นต้น
2. ผ้ามัดหมี่ลายน้ำไหล ทอจากฝ้ายเส้นเล็ก ทอเป็นสีพื้นสลับลายมัดหมี่ เนื้อผ้าแน่นละเอียด นิยมนำไปตัดเสื้อผ้า
3. ผ้าฝ้ายลายเปลือกไม้ ได้จากการทอฝ้ายดิบเส้นใหญ่และหนา เนื้อผ้าหนาผิวผ้าเรียบสม่ำเสมอ นิยมนำไปทำเบาะ ผ้าม่าน หมอนตัดชุดสุท เป็นต้น
4. ผ้าไหมประดิษฐ์ วัตถุดิบได้จากเปลือกไหม ผ้ามีความบางกว่าผ้าฝ้ายลายเปลือกไม้ เนื้อผ้าที่ได้แน่นละเอียดมีความสม่ำเสมอ นิยมไปทำผ้าถุง ผ้าซิ่น เป็นต้น

ผ้าทอพื้นเมืองของภาคเหนือมีเอกลักษณ์ที่สวยงามและเป็นเอกลักษณ์ ผ้าทอส่วนใหญ่ที่นิยมนำมาผลิตเป็นผ้าฝ้าย และผ้าไหม นิยมนำมาตัดเย็บ ผ้าฝ้ายสีพื้นส่วนใหญ่จะนำมาตัดประเภทผ้าถุง ผ้าซิ่น ซึ่งมีลักษณะเนื้อแน่นละเอียด ผ้ามัดหมี่ทอจากผ้าฝ้ายเส้นเล็กเนื้อผ้ามีลักษณะที่แน่น ลักษณะเนื้อผ้าจะเหมือนกับผ้าฝ้ายเปลือกไม้คือเรียบสม่ำเสมอละเอียด และผ้าไหมประดิษฐ์ ผ้ามีเนื้อบางกว่าผ้าฝ้าย เนื้อผ้าแน่นละเอียด สวมใส่สบายจึงนิยมนำไปทำผ้าถุง ผ้าซิ่น ที่พบเห็นอย่างมากมายในปัจจุบัน

โครงสร้างผ้าทอ

อัจฉราพร ไสละสูต (2539, หน้า 329 - 334) โครงสร้างของผ้าที่ถือว่าเป็นแม่แบบของโครงสร้างของผ้าทอมีเพียง 3 รูปแบบ นอกเหนือจากนั้นเป็นโครงสร้างที่ได้จากการปรับปรุงและดัดแปลงไปจากโครงสร้างแม่แบบทั้งสิ้น โครงสร้างแม่แบบนี้เรียกว่า โครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งมีดังนี้คือ

1. โครงสร้างแบบลายขัด (Plain weave)

เป็นโครงสร้างที่ง่ายที่สุด เพราะแบ่งด้ายยืนออกเป็น 2 หมู่ จึงใช้ตะกอเพียง 2 อันสับด้ายยืนตะกอละเส้นสลับกัน เวลายกตะกอหรือสับตะกอ ด้ายยืนหมู่หนึ่งจะขึ้น อีกหมู่หนึ่งจะลง เปิดเป็นช่องให้ด้ายพุ่งสอดเข้าไปได้ เมื่อกระทบให้แน่นจะขัดกับด้ายยืนเป็นมุมฉาก

ผ้าทอลายขัดมีตั้งแต่ผ้าเนื้อบางโปร่งจนกระทั่งเนื้อหนาแน่น และดัดแปลงโครงสร้างออกได้ เป็นโครงสร้างแบบบริบ (การทอลูกฟูก) และโครงสร้างแบบลายสานตะกร้า

โครงสร้างแบบบริบ (Rib weave) เป็นการทำให้สันนูนขึ้นมาตลอดทั้งผืน ผ้าตามแนวด้ายพุ่ง หรือด้ายยืน มีเส้นด้ายหมู่เดียวเรียงปิดแนวลูกฟูกแน่น เกิดขึ้นได้โดยใช้เส้นด้ายต่างขนานกัน

โครงสร้างแบบลายสานตะกร้า (Basket weave) เป็นการรวมหมู่ด้ายพุ่งและด้ายยืนตั้งแต่ 2 เส้นขึ้นไป แล้วทอเช่นเดียวกับลายขัด หรือรวมแต่เพียงหมู่เดียวจะเป็นด้ายพุ่ง หรือด้ายยืนก็ได้ ผ้าที่ผลิตออกมาจะเป็นตาสี่เหลี่ยมเท่ากันบ้าง ไม่เท่ากันบ้างเหมือนกับการสานตะกร้า

2. โครงสร้างแบบลายทแยงหรือลายสอง (Twill weave)

ในบรรดาผ้าทอด้วยกัน ผ้าทอด้วยโครงสร้างแบบลายทแยงหรือที่รู้จักกันดีในชื่อของโครงสร้างแบบลายสอง เป็นผ้าที่ใช้ได้ทนที่สุด มีลักษณะเด่นชัดคือ ด้ายพุ่งจะสอดขัดกับด้ายยืน ทำให้เกิดสันนูนเป็นแนวเส้นทแยงบนผืนผ้า

3. โครงสร้างแบบต่วน (Satin and Sateen weave)

เป็นโครงสร้างที่ดัดแปลงมาจากโครงสร้างลายสอง โคนเพิ่มให้เส้นด้ายลอยขยายห่างออกไป ผ้าทอได้ทั้งชนิดเนื้อเรียบและยกดอก ให้ด้ายพุ่งหรือด้ายยืนเป็นเส้นลอยก็ได้ ผ้าโครงสร้าง

แบบตัวที่มีเส้นลอยยาว ๆ เนื้อจะเรียบและเป็นมันมาก ตัวผ้าฝ้ายทอเส้นลอยเป็นด้ายยืนหรือด้ายพุ่งก็ได้

แนวคิดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

คณะกรรมการจัดทำแผนและงบประมาณ สำนักปลัดนายกรัฐมนตรี (2545, หน้า 32) ให้ความหมายโดยสรุปของ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” เป็นแนวคิด ที่ต้องการดำเนินงานเพื่อให้ เกิดการพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการสร้างเอกลักษณ์สินค้าชุมชนของแต่ละพื้นที่ ที่มีตลาดรองรับและทำเป็นธุรกิจที่ยั่งยืน ซึ่งผลิตภัณฑ์นี้ไม่ได้หมายถึงตัวสินค้าเพียงอย่างเดียว แต่เป็น กระบวนการทางความคิด รวมถึงการดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรักษามรดก ภูมิปัญญาไทย การท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรมประเพณี การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ เพื่อให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีจุดเด่น มีจุดขายเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายไปทั่ว ประเทศ และทั่วโลก

กรมการพัฒนาชุมชน (2544, หน้า 10–18) สรุปแนวคิดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไว้ว่า

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล (Local Yet Global) ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ มีมาตรฐาน มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับวัฒนธรรมและมีจุดเด่นเฉพาะ เป็นที่ยอมรับของตลาดภายใน ประเทศและตลาดโลก
- 2.พึ่งตนเองและคิดอย่างสร้างสรรค์ (Self Reliance-Creativity) ต้องมีการระดมความคิด ในการคิดค้นและพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อให้ได้สิ่งที่ดีที่สุดเท่าที่จะช่วยกันทำได้ โดยคำนึงถึงการรื้อฟื้น วัฒนธรรม ประเพณีในแต่ละท้องถิ่นให้สอดคล้องเหมาะสม ไม่ซ้ำแบบกันและเป็นเอกลักษณ์ เฉพาะของหมู่บ้านหรือตำบล

3. การสร้างทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) การสร้างบุคคลที่มีความ คิดกว้างไกลมีความรู้ ความสามารถให้เกิดขึ้นในสังคม มีการวางแผนการตลาด มุ่งเน้นการ ผลิตและบริการ โดยคำนึงถึงผู้บริโภคเป็นหลัก

หลักการและเหตุผลของโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

ไพฑูรย์ ภิระบัน (2549, หน้า 136) รายงานว่า

1. การสนับสนุน (Support) มากกว่าให้เงินช่วยเหลือ (Subsidy)

หลักการของขบวนการนี้ ไม่เน้นการให้เงินสนับสนุนแก่ท้องถิ่น เพราะมักจะไปทำลาย ความสามารถในการพึ่งตนเอง รัฐบาลเพียงให้การสนับสนุนแก่ชุมชนต่างๆ ด้านเทคนิค เพื่อที่จะ พัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ ตลอดจนช่วยเหลือในด้านโฆษณาประชาสัมพันธ์ในการตลาด ท้องถิ่นจะ

รับความช่วยเหลือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์อย่างเต็มที่ ในด้านการตลาด เพื่อจะเพิ่มยอดขาย อาจจัดตั้งบริษัทหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อให้เป็นช่องทางในการกระจายสินค้าสู่ตลาดต่าง ๆ

2. นโยบายหลัก 3 ประการ

2.1 มาตรฐานผลิตภัณฑ์คุณภาพระดับโลก ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นต้องมีคุณภาพได้มาตรฐาน มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับวัฒนธรรมและมีจุดเด่นเฉพาะ เป็นที่ยอมรับของตลอดภายในประเทศและตลาดโลก

2.2 มีเอกลักษณ์เป็นที่ลือชื่อเพียงหนึ่งเดียว ต้องมีการระดมความคิดในการคิดค้นและพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ได้สิ่งที่ดีที่สุดเท่าที่จะช่วยกันทำได้ โดยคำนึงถึงการรื้อฟื้นวัฒนธรรม ประเพณีในการแต่ละท้องถิ่นให้สอดคล้องอย่างเหมาะสมไม่ซ้ำแบบกัน และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของหมู่บ้านหรือตำบลให้เป็นที่ยอมรับทั่วไป

2.3 พัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการปรับปรุงเทคโนโลยี การสร้างบุคคลที่มีความคิดกว้างไกล มีความรู้ความสามารถให้เกิดขึ้นในสังคมมีการวางแผนการตลาด มุ่งเน้นการผลิตและบริการ โดยคำนึงถึงผู้บริโภคเป็นหลัก

3. กิจกรรมหลัก

3.1 ขยายสินค้าท้องถิ่นไปยังตลาด ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตต้องสอดคล้องกับวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น เพื่อเป็นการอนุรักษ์และเป็นจุดเด่นของท้องถิ่น รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพเพื่อขยายตลาดออกสู่เครือข่ายท้องถิ่น ภาคเหนือและตลาดโลก

3.2 ผลิตและคิดค้นขึ้นเองในท้องถิ่น โดยอาศัยความรู้ความสามารถของคนในชุมชน ให้ความร่วมมือกันรับผิดชอบมีหน่วยงานของจังหวัด กระทรวง กรม กอง เป็นผู้คอยให้คำแนะนำ และให้การสนับสนุนในด้านของเทคโนโลยีและการคิดค้นอุปกรณ์หรือเครื่องมือต่าง ๆ

3.3 การสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพของท้องถิ่น ท้องถิ่นนั้น ๆ ต้องมีการเลือกเฟ้นบุคลากรที่มีความรู้ สามารถมองการณ์ไกล สามารถวางแผนงานในระยะยาวเป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อช่วยกันแก้ปัญหาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่จะผลิตขึ้น

วัตถุประสงค์ของหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

จากนโยบายของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภาและตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ พ.ศ.2544 การดำเนินงานตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. สร้างงาน สร้างรายได้ แก่ชุมชน
2. สร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน ให้สามารถคิดเอง ทำเอง ในการพัฒนาท้องถิ่น

3. ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

4. ส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของชุมชน ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยสอดคล้องกับ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมในท้องถิ่น หลักการพื้นฐาน 3 ข้อ

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล ผลิตภัณฑ์และบริการที่ใช้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล
2. พึ่งตนเองและคิดอย่างสร้างสรรค์ ทำความฝันให้เป็นจริงด้วย กระบวนการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยสร้างกิจกรรมที่อาศัยศักยภาพของท้องถิ่น
3. การสร้างทรัพยากรมนุษย์ ฟูมฟักประชาชนให้ใช้ชีวิตด้วยความท้อแท้และจิตวิญญาณ แห่งการสร้างสรรค์

หลักเกณฑ์การคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (ผลิตภัณฑ์ประเภทผ้า)

ได้กล่าวถึงวิธีการ การคัดสรร OTOP Product Champion ประกอบด้วย ปัจจัยต่าง ๆ ทั้ง ด้านหลักเกณฑ์ทั่วไป และหลักเกณฑ์เฉพาะกลุ่มผลิตภัณฑ์ออกเป็น 5 ระดับดังนี้

1. ระดับ 5 ดาว ได้คะแนนตั้งแต่ 90 คะแนนขึ้นไป เป็นสินค้าที่มีคุณภาพ ศักยภาพ
2. ระดับ 4 ดาว ได้คะแนนระหว่าง 80 – 89 คะแนน เป็นสินค้าที่มีศักยภาพ เป็นที่ ยอมรับระดับประเทศ และสามารถพัฒนาสู่สากลได้
3. ระดับ 3 ดาว ได้คะแนนระหว่าง 70 – 79 คะแนน เป็นสินค้าระดับกลาง ที่สามารถ พัฒนาสู่ระดับ 4 ดาวได้
4. ระดับ 2 ดาว ได้คะแนนระหว่าง 50 – 59 คะแนน เป็นสินค้าที่สามารถพัฒนาสู่ระดับ 3 ดาว มีการประเมินศักยภาพเป็นระยะ

5. ระดับ 1 ดาว ได้คะแนนต่ำกว่า 50 คะแนน เป็นสินค้าที่ไม่สามารถพัฒนาสู่ระดับ 2 ดาวได้ เนื่องจากมีจุดอ่อนมาก และยากต่อการพัฒนา ซึ่งข้อมูลหลักเกณฑ์ในระดับต่าง ๆ นั้นใช้ในการ วัดมาตรฐานสินค้า คุณภาพของผลิตภัณฑ์ ประเภทต่าง ๆ

สรุปหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ถือเป็นขบวนการสร้างรายได้โดยการพึ่งตนเองเป็นแนวคิดที่ เน้นขบวนการสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ในแต่ละหมู่บ้านหรือตำบล แนวคิดนี้สนับสนุนและ ส่งเสริมให้ท้องถิ่น สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ (Product) และตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์นี้โดยเฉพาะ โดย ที่ท้องถิ่นจำเป็นต้องพึ่งตนเองเป็นหลัก ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องในขบวนการนี้จำเป็นต้องอุทิศพลังกาย ความคิดสร้างสรรค์ และความปรารถนาที่จะใช้ทรัพยากรที่หาพบในท้องถิ่นเป็นหลัก เพื่อที่จะสร้าง การกินดีอยู่ดี และคุณภาพชีวิตมุ่งสู่ตลาดสากล พร้อม ๆ กับการเน้นท้องถิ่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นภาพร ณ เชียงใหม่ (2548, หน้า 28) รายงานว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ การบริการลูกค้า ความเร็วของตลาด และนวัตกรรม ปัจจัยแห่งความสำเร็จนี้จะสอดคล้องกับกลยุทธ์ความแตกต่าง และ กลยุทธ์การเป็นผู้นำด้านต้นทุนที่ต่ำกว่า สามารถวัดค่าปัจจัยแห่งความสำเร็จได้โดยการแบ่งปัจจัยแห่งความสำเร็จออกเป็น ปัจจัยด้านการเงิน ด้านลูกค้า กระบวนการภายในธุรกิจ การเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรมใหม่ และปัจจัยอื่น ๆ เพื่อสามารถติดตามวัดผลการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ได้

1. ปัจจัยด้านการเงิน ที่ใช้วัดความสำเร็จ ได้แก่ ผลกำไรจากการดำเนินงาน สภาพคล่องของกิจการ ทั้งด้านกระแสเงินสด ความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย ผลตอบแทนของสินทรัพย์ ผลตอบแทนของสินค้างบเหลือ ผลตอบแทนจากการลงทุนที่ได้รับ และยังวัดค่าจากการขายสินค้านี้ได้ด้วย

2. ปัจจัยด้านลูกค้า ก็ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ชี้วัดถึงความสำเร็จของการดำเนินงาน สามารถวัดค่าของปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านนี้ได้โดย วัดความพึงพอใจของลูกค้าที่มีการตอบกลับจากลูกค้าเป็นอย่างไร หรือใช้วิธีการสำรวจลูกค้า การประเมินตัวแทนผู้จำหน่าย ทั้งด้านช่องทางจัดจำหน่าย ความครอบคลุมในพื้นที่ขาย จุดแข็งของตัวแทนจำหน่าย และความสัมพันธ์กับตัวแทนจำหน่าย ความรวดเร็วและถูกต้องในการส่งสินค้าคุณภาพของสินค้า ค่าใช้จ่ายในการรับประกันสินค้า ความสามารถในการทำตลาดและการขาย โดยวัดจากแนวโน้มของยอดขาย กิจกรรมสำรวจตลาด และการฝึกอบรมพนักงานขาย

3. ปัจจัยด้านกระบวนการภายในธุรกิจ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ใช้วัดความสำเร็จของธุรกิจ เพราะหากระบวนการบริหาร และการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ไม่มีประสิทธิภาพแล้ว ถึงแม้จะมียอดขายสูงสุด ก็อาจไม่ได้ผลตอบแทนอย่างที่ควรเป็นได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องวัดคุณภาพของธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นด้านคุณภาพสินค้า ว่ามีจำนวนของเสียหายอยู่ในระดับที่ควบคุมหรือไม่มีค่าใช้จ่ายในการรับประกัน ผลิตภัณฑ์ซ่อมแซมสินค้า หรือ ชดเชยให้ลูกค้ามากนักน้อยเพียงใด ประสิทธิภาพในการผลิตสินค้า ทั้งการใช้วัตถุดิบ แรงงาน เครื่องจักร การบริหารเวลาในการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการผลิต ความปลอดภัยในการทำงาน พิจารณามีจำนวนครั้งของการเกิดอุบัติเหตุสูงหรือไม่ และมีผลกระทบรุนแรงระดับใด และสุดท้ายมีความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงแก้ไขการผลิตหรือไม่

4. การเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรมใหม่ ถือเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จที่ทำให้กิจการมีการเติบโตอย่างยั่งยืน สามารถวัดค่าความสำเร็จได้จากการสร้างนวัตกรรมสินค้าของกิจการทั้งจากจำนวนของสินค้าใหม่ หรือการพัฒนาสินค้าเดิม ตลอดจนความเร็วในการสร้างสินค้าใหม่และทักษะและการพัฒนาทักษะของผู้วิจัย ขวัญกำลังใจของลูกจ้างจากอัตราผลตอบแทน การสำรวจ

ความพอใจ และจำนวนการร้องเรียน สุดท้ายคือการวัดความรู้ความสามารถของพนักงานจากการฝึกอบรม ประสิทธิภาพ และ การวัดผลการปฏิบัติงาน

นอกจากปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นแล้วปัจจัยภายนอกอื่น ๆ เช่น ความสัมพันธ์กับรัฐบาล การให้บริการของภาครัฐ การสื่อสาร ก็ล้วนแต่เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จของการประกอบธุรกิจเช่นกัน

พัลลภา สินธุวารินทร์ (2545, หน้า 120) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบธุรกิจขนาดย่อม ประเภทอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าปัจจัยด้าน การตลาด ด้านการจัดการ ด้านการผลิต และด้านการเงินมีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจอย่างมากโดยเฉพาะในส่วนของผลิตภัณฑ์ ความชำนาญ และคุณภาพของช่างฝีมือ ความพร้อมของเครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์ การบริหารการเงินเดือนและค่าตอบแทนแก่พนักงาน การวางแผนการผลิต ประมาณการงบกำไร-ขาดทุน การวิเคราะห์ยอดขายและค่าใช้จ่าย และการวิเคราะห์กระแสเงินสด การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านการตลาด การจัดการ การผลิต การเงิน กับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน และผลกำไร/ขาดทุนของกิจการโดยใช้การวิเคราะห์กราฟใยแมงมุมเพื่อแสดงลักษณะความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ กับระดับความสำเร็จของธุรกิจคือ อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) พบว่า ธุรกิจที่มีผลตอบแทนจากการลงทุน(ROI) สูงกว่าร้อยละ 10 เป็นผู้ประกอบการที่ให้ความสำคัญกับปัจจัยทางด้านการตลาด การจัดการ การตลาด และการเงินสูงกว่าธุรกิจที่มีผลตอบแทนจากการลงทุนระหว่างร้อยละ 0-10 และผลตอบแทนคิดลบ โดยเฉพาะปัจจัยทางด้านการผลิต การเงิน และการจัดการ อัตราผลกำไร/ขาดทุนธุรกิจที่มีผลกำไรมากกว่า 2 ล้านบาท จะเป็นกลุ่มผู้ประกอบการที่ให้ความสำคัญกับปัจจัยทางการเงิน และการจัดการสูงกว่าธุรกิจที่มีผลกำไรไม่เกิน 2 ล้านบาท และธุรกิจที่ขาดทุน โดยเฉพาะปัจจัยทางด้านการจัดการ และการเงิน

วสันต์ เสือขำ (2547, หน้า 56) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จปัจจัยคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ โดยแต่ละบุคคลจะมีความแตกต่างด้านคุณสมบัติส่วนตัว เนื่องจากประสบการณ์ที่สะสมในอดีต

ปัจจัยด้านการบริหารการจัดการ พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการจัดโครงสร้างองค์กร โดยแบ่งการบริหารออกเป็นแผนกต่าง ๆ ที่มีความสำคัญ ซึ่งเพื่อให้กิจการดำเนินงานสำเร็จตามที่ตั้งเป้าไว้

ปัจจัยด้านการตลาด ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีการวิเคราะห์ และการวางแผนทางด้านการตลาด เพื่อให้สินค้าตรงกับความต้องการของผู้บริโภค โดยมีการพัฒนาคุณภาพสินค้าอย่าง

ต่อเนื่อง มีแหล่งจำหน่ายสินค้าทั่วถึง มีคำสั่งซื้อสม่ำเสมอ มีตราสินค้าเป็นของตัวเอง รูปแบบบรรจุภัณฑ์ โดคเด่นและได้มาตรฐาน มีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้ของผลิตภัณฑ์

ปัจจัยด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีการจัดตั้งแผนกวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ขึ้นมาเพื่อรับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยตรง สำหรับผู้ประกอบการที่ไม่มีแผนดังกล่าว จะทำการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยตนเอง

ปัจจัยมาตรฐานการผลิต พบว่า ผู้ประกอบการทั้ง 8 ราย ได้ทำการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพที่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ พร้อมทั้งได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าจากองค์กรอาหารและยา หรือ (อ.ย.) และมาตรฐานการผลิตที่ถูกสุขลักษณะ หรือ GMP เป็นสำคัญ

ปัจจัยด้านเทคโนโลยีการผลิต พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ใช้เทคโนโลยีการผลิตขั้นสูง โดยการนำเครื่องจักรที่ทันสมัยเข้ามาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้า และมีมาตรฐานการผลิตที่สูงขึ้น

การสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการ ในด้านการจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการเงินและบัญชี โดยการให้คำปรึกษาและคำแนะนำ

ปัจจัยเครือข่ายสังคม พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ได้เลือกที่จะใช้เครือข่ายสังคม ช่วยให้เกิดการช่วยเหลือ การพึ่งพากันและกัน และจะเป็นเครือข่ายที่คอยให้คำปรึกษาช่วยในการแก้ไขปัญหาในการดำเนินงาน

ปัจจัยด้านความเข้มแข็งของกลุ่มหรือชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญของการจัดตั้งกลุ่มที่เป็นลักษณะกลุ่มแม่บ้านหรือกลุ่มต่าง ๆ ภายในชุมชนที่ส่งผลให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ

สำหรับปัญหาส่วนใหญ่ที่พบในผู้ประกอบการคือ ปัญหาทางด้านการตลาด รองลงมาคือปัญหาด้านการจัดการ ปัญหาด้านการเงิน และปัญหาทางด้านการผลิต ตามลำดับ

อัญชลี พูนชัย (2547, หน้า 89) กล่าวว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ มีดังต่อไปนี้

ปัจจัยคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ พบว่า ผู้นำกลุ่มทั้งหมดมีคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จที่แตกต่างกัน

ปัจจัยทางด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการ โดยให้คำปรึกษาและคำแนะนำในด้านการจัดการด้านการผลิตด้านการตลาด และด้านการเงิน นอกจากนี้ ยังได้รับความช่วยเหลือจากภาคเอกชนในท้องถิ่นในด้านการเงินและสนับสนุนอุปกรณ์การผลิต

ปัจจัยด้านความเข้มแข็งของชุมชน พบว่า แต่ละกลุ่มส่วนใหญ่มีความเข้มแข็ง โดยมีสมาชิกเพิ่มขึ้นและอย่างต่อเนื่อง ระบบการบริการบริหารจัดการ ประกอบด้วยผู้นำกลุ่มและโครงสร้างการบริหารงานของกลุ่ม

ปัจจัยทางด้านการบริหารจัดการ พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการวางแผน การบริหารงานและการจัดโครงสร้างองค์กร โดยแบ่งเป็นฝ่ายต่าง ๆ เพื่อความสะดวกต่อวางแผน การสั่งการ และการควบคุมเพื่อให้กิจการดำเนินงานสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

ปัจจัยทางด้านการตลาด พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีการวางแผนทางด้านการตลาด สินค้ามีคุณภาพสินค้าต่อเนื่อง มีแหล่งจำหน่ายสินค้าภายในจังหวัดเองและมีการประชาสัมพันธ์ ออกงานแสดงร้านค้าต่างๆเพื่อสร้างการรับรู้ของผลิตภัณฑ์

ปัจจัยการผลิต พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่สามารถผลิตวัตถุดิบใช้เองและมีการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและมาตรฐานสามารถสนองความต้องการของลูกค้าได้ ส่วนเทคโนโลยีการผลิต จะใช้การผลิตตามภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่แล้ว

ปัจจัยด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ พบว่า ผู้ประกอบการทั้งหมด ไม่มีการจัดตั้งแผนกวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ขึ้นมารับผิดชอบโดยตรง แต่จะให้ความสำคัญกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์และทำการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยตนเอง โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น

ปัจจัยทางการเงิน พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาทางการเงิน มีการวางแผนด้านการเงิน มีความพร้อมในด้านการเงินและสามารถจัดสรรเงินได้ดี เนื่องจากมีภาครัฐและเอกชนให้การสนับสนุนช่วยเหลือด้านการเงินเป็นอย่างดี

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิดดังนี้

กระบวนการจัดการธุรกิจ

